

2020-12-18 Årgång 7, nummer 15

[Läs brevet i webbläsare](#)

Hej!

Vi kommer säkert att minnas året som har gått på lite olika sätt. Men alla kommer att komma ihåg att 2020 var ett mycket särskilt år. Vi har varit med om situationer vi inte upplevt tidigare och som kommer leva kvar hos oss en lång tid. Men kanske för en del har det varit en tid då man samtidigt har kommit varandra närmare och stärkt sin arbetsgemenskap och teamarbete. Viktigt för att kunna ge god palliativ vård.

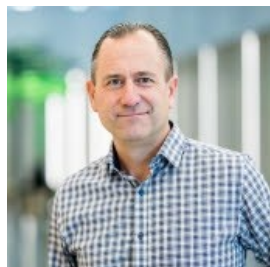
Samtidigt är det inte läge att sammanfatta något då vi fortfarande är mitt i en mycket ansträngd situation och pandemin är inte alls över – tvärtom. Alla kommer inte få en lugn och fridfull jul- och nyårshelg, då många kommer att behöva arbeta extra och vara tillgängliga på olika sätt. Det är fortfarande en mycket allvarlig situation i vårt land. En ljuspunkt är att vi snart kan börja vaccinera.

I detta Nyhetsbrev vill vi slå ett slag för två av våra återkommande utbildningar som vi under våren kommer att genomföra digitalt. Den ena kallar vi **Grundläggande palliativ vård - undersköterskans roll** och den andra **Introduktion i palliativ vård**. Se länkar till dessa utbildningar längre fram i Nyhetsbrevet. Fler medarbetare behöver få en ökad förståelse för vad palliativ vård är och vad ett palliativt förhållningssätt kan innebära för sitt eget arbetssätt. Läs också mer om vår mycket uppskattade kurs i **Grundläggande cancervård** och där nästa kurs går av stapeln i början på året med start den 2 februari.

Temat för Peter Strangs kunskapsdel är "Kan palliativ cytostatika lindra cancersymtom?" Texten baseras på artikel av Peter Strang och Jenny Bergqvist med titeln: *Does palliative chemotherapy provide a palliative effect on symptoms in late palliative stages? An interview study with oncologists* (2017). Viktig läsning!

Till sist vill jag fråna oss på PKC i Stockholms län önska er en God Jul och ett Gott nytt år!

Bästa hälsningar,

Fredrik Sandlund
Verksamhetschef

Peter Strang
Vetenskaplig ledare

Nyheter

Kurs i grundläggande cancervård

Vi vill passa på att påminna alla er som vill förbättra era kunskaper om cancer. Nu har ni chansen att göra det, **digitalt och kostnadsfritt!**

Akademiskt primärvårdscentrum (APC), Regionalt cancercentrum Stockholm Gotland (RCC) och Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län (PKC) kommer – denna gång – genomföra kursen **Grundläggande cancervård** via Microsoft Teams. Kursen är uppdelad på tre dagar: 2, 9 och 16 februari 2021.

Kursen omfattar hela cancerprocessen med vanliga alarmsymtom och de vanligaste behandlingsmetoderna med biverkningar och komplikationer. Rehabilitering och palliativ vård som en del av cancerprocessen tas också upp med utgångspunkt från en helhetssyn på människan. Kursen berör också hur närstående påverkas när en person drabbas av cancer.

Är du intresserad så läs gärna mer om utbildningen via länken nedan, där du också kan anmäla dig direkt till kursen. Välkomna!

[Grundläggande cancervård \(vår 2021\)](#)

Nya filosofie doktorer i palliativ vård

Ersta Sköndal Bräcke högskola bedriver sedan 2015 forskarutbildning i ämnet Palliativ vård. Vid start antogs 6 doktorander varav 5 nu har disputerat och därmed är bland Sveriges första filosofie doktorer i palliativ vård:

- **Megan Weber**, master i psykologi, har beskrivit upplevelser av sorg och psykosocial hälsa hos barn efter att en förälder dött i cancer samt utvecklat och utvärderat en stödjande familjeintervention
- **Bodil Holmberg**, leg sjuksköterska, har studerat innebörd och betydelse av kroppslig omvårdnad för äldre personer på särskilt boende
- **Lilian Pohlkamp**, leg sjuksköterska, har undersökt föräldrars mående, sorg och upplevelse av vård efter att ett barn dött i cancer
- **Rakel Eklund**, leg sjuksköterska, har testat en familje-centrerad psykosocial intervention för familjer med minderåriga barn där en förälder vårdas inom specialiserad palliativ hemsjukvård
- **Elin Hjort**, leg sjuksköterska, har studerat upplevelser av vård och vardag för familjer där ett barn lever med spinal muskelatrofi.

I maj 2021 disputerar den sista doktoranden av de som först antogs, **Anna O'Sullivan**, leg sjuksköterska, som studerar vård under de tre sista månaderna i livet för personer med livshotande avancerad sjukdom.

Nedan kan du finna länkar till avhandlingarna i fulltext:

- [Eklund R: Barns erfarenheter av "the Family Talk Intervention": Att leva med en svårt sjuk förälder som vårdas inom specialiserad palliativ hemsjukvård](#)
- [Pohlkamp L: Bereaved mothers and fathers Grief and psychological health 1 to 5 years after losing child to cancer \(PDF\)](#)
- [Weber Falk M: Development and Evaluation of the Grief and Communication Family Support Intervention for Parentally Bereaved Families in Sweden](#)
- [Hjorth E: Experiences of care and everyday life in a time of change for families in which a child has spinal muscular atrophy](#)
- [Holmberg B: När kroppen inte räcker till : Assisterad kroppslig omvårdnad i livets slut på vård- och omsorgsboende \(PDF\)](#)

Till forskarutbildningen har ytterligare ett antal doktorander antagits vid två omgångar, och i pågående projekt studeras bla personcentrerat stöd för närstående, stöd till närstående i samband med livets slut inom intensivvård, en familjeintervention när ett barn har cancer, matsituationer i samband med svår sjukdom, webbaserat stöd för närstående samt tankar kring att avsluta livet i förtid. Studierektor för forskarutbildningen är docent och leg sjuksköterska Carina Lundh Hagelin och ämnesföreträdare för palliativ vård är professor och leg sjuksköterska Anette Alvariza.

Tips!

Miss inte PKC:s digitala utbildningar i vår med fokus på grundläggande kunskaper i palliativ vård:

Grundläggande palliativ vård – undersköterskans roll

- [Kursanmälan 9 mars 2021](#)
- [Kursanmälan 25 maj 2021](#)

Palliativ vård – en introduktion

- [Kursanmälan 23 mars 2021](#)
- [Kursanmälan 11 maj 2021](#)

Symtomkontroll i palliativ vård

- [Kursanmälan 22 april 2021](#)

Kan palliativ cytostatika lindra cancersymtom?

Referat av Peter Strang, vetenskaplig ledare

Nyttan med palliativ cytostatika

Om en cancersjukdom sprider sig med fjärrmetastaser är den som regel inte botbar, men man kan leva länge med hjälp av cytostatika, hormonbehandling och så kallade målsökande preparat. I vissa fall kan överlevnadsvinsten handla om flera år, vilket då blir ett viktigt mål för patienten.

Ofta tänker man sig att cytostatika kan ha denna livsförlängande effekt, men ibland till priset av tunga biverkningar. Men kan det också förhålla sig så att framgångsrik cytostatikabehandling kan minska cancerutlösta symtom?

Intervju med 35 cancerläkare

I en intervju med 35 läkare som arbetade med cancer och hematologiska maligniteter, ville vi veta om palliativ cytostatika kan lindra cancersymtom. Vi vet ju att behandlingarna kan leda till biverkningar som illamående och trötthet – men händer det att man ser motsatsen? Att symtombilden rent av blir bättre?

Första linjens behandling kan lindra symtom

Det finns publicerade studier som visar att om första linjens behandling, det vill säga första behandlingen man ger när man upptäcker metastaser, kan ha både en livsförlängande och en symtomlindrande effekt. Den bakomliggande orsaken är att om tumören slutar växa och rent av minskar, så minskar också symtomen.

”Om tumören minskar, kan cancersymtomen också avta”

I intervjustudien höll deltagarna med om detta. Om behandlingen var framgångsrik också röntgenmässigt, så var det vanligt att cancersymtomen minskade. Det gällde framför allt första linjens behandling och ibland även andra linjens behandling, det vill säga den behandling man byter till om den första behandlingen inte fungerar. Däremot var det bara undantagsvis man såg minskade symtom vid tredje linjens behandling – då var det vanligare att biverkningarna dominerade.

Vilka cancersymtom kan minska?

Det vanligaste svaret var smärta, framför allt skelettmetastassmärta, vid framgångsrik cancerbehandling. Men också andra smärtor kan minska, till exempel leversmärta, kranialnervssmärta (nervsmärtor i ansiktet) vid huvud-halscancer, koliksmärtor vid mag-tarmcancer, liksom smärtor från hudmetastaser.

Ett lite mer oväntat svar var att i vissa fall kan också illamåendet minska, framför allt om det rör sig om illamående som uppkommer på grund av obstruktion (förträngningar). Om tarmstoppet upphör vid framgångsrik behandling, kan illamåendet också släppa. Ett exempel som ofta nämndes var ventrikeltumör, alltså cancer i magsäcken.

Dyspné var ett annat symtom som ofta nämndes. Om behandlingen var framgångsrik så att vätskan i lungsäckarna (pleuravätska) minskade, kunde dyspnén också avta.

Fatigue (trötthet) är en vanlig biverkan vid cytostatikabehandling men cancerläkarna påpekade att i framgångsrika fall kan den allmänna tröttheten till och med minska. Det gällde en mindre del av patienterna och framför allt vissa diagnoser.

”Smärta, dyspné, illamående, fatigue var symtom som kunde minska”

Symtomkluster

Vid vissa cancerformer ser man ofta kluster av symtom. Till exempel vid återfall av huvud-halscancer kan patienter drabbas av både smärta från kranialnerv, cancersår, luktproblem, svullen tunga som gör att man nästan inte kan stänga munnen, sväljproblem. I framgångsrika fall kunde de flesta symtom minska samtidigt och ge åtminstone tillfällig lindring.

Sammanfattning

I tidig palliativ fas hoppas de flesta på att behandlingen ska åstadkomma livsförlängning, vilket också många gånger är möjligt. Det man kanske inte vägar hoppas på är att i en del fall kan behandlingen faktiskt minska symtom som smärta, illamående, trötthet och dyspné, framför allt i början av behandlingarna. Ju längre behandlingarna pågår, desto mindre blir chansen.

Referenser

- **Strang P, Bergqvist J:** *Does palliative chemotherapy provide a palliative effect on symptoms in late palliative stages? An interview study with oncologists.* Acta Oncologica 2017; 56; 1258–1264

Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län samfinansieras av Region Stockholm samt kommunerna Danderyd, Ekerö, Järfälla, Lidingö, Nacka, Nykvarn, Salem, Sollentuna, Solna, Stockholms stad, Tyresö och Vaxholms stad.

Läs mer om oss på: pkc.sll.se

Kontakt: pkc.sllso@sll.se

Foto: Yanan Li

Följ oss på Facebook och Instagram

[Tipsa en vän](#)

Dela utskicket:

[Avregistrera dig från nyhetsbrevet](#)

Palliativt kunskapscentrum
REGION STOCKHOLM